

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
YVES'A BOTA
przedstawiona w dniu 3 maja 2016 r.¹

Sprawa C-554/14

Postępowanie karne przeciwko Atanasowi Ognjanowi

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii, Bułgaria)]

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych — Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW — Artykuł 17 — Prawo regulujące wykonanie środka polegającego na pozbawieniu wolności — Przepis krajowy państwa wykonującego, przewidujący złagodzenie kary w następstwie pracy wykonanej przez skazanego w zakładzie karnym w państwie wydającym — Dopuszczalność — Zasada terytorialności prawa karnego — Zasada indywidualizacji kary — Cel polegający na resocjalizacji osoby zainteresowanej — Obowiązek wykładni zgodnej

I – Wprowadzenie

1. W rozpatrywanym odesłaniu prejudycjalnym Trybunał został wezwany do rozważenia pewnego aspektu współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, który dotąd był stosunkowo mało rozwinięty w orzecznictwie. Chodzi o prawo i zasady mające zastosowanie do wykonania kary pozbawienia wolności w przypadku, gdy osoba skazana zostaje przekazana – na podstawie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW² – z państwa członkowskiego skazania³ do jej państwa członkowskiego pochodzenia lub zamieszkania⁴.
2. W szczególności, Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii, Bułgaria) zastanawia się nad przepisami mającymi zastosowanie do przyznania złagodzenia kary.
3. Wyrokiem z dnia 28 listopada 2012 r. Atanas Ognjanow, obywatel bułgarski, został skazany przez sąd duński na karę piętnastu lat pozbawienia wolności za kwalifikowany typ rozboju i zabójstwo popełnione na terytorium duńskim. Przebywał on w duńskim zakładzie karnym od dnia 10 stycznia 2012 r. do dnia 1 października 2013 r., kiedy to został przekazany bułgarskim organom sądowym.
4. W trakcie pobytu w zakładzie karnym w Danii A. Ognjanow pracował.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — Decyzja ramowa Rady z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 327, s. 27, zwana dalej „decyzją ramową”).

3 — Zwanego dalej „państwem wydającym”. Zgodnie z art. 1 lit. c) decyzji ramowej jest to państwo członkowskie, w którym został wydany wyrok.

4 — Zwanego dalej „państwem wykonującym”. Zgodnie z art. 1 lit. d) decyzji ramowej, jest to państwo członkowskie, do którego został przekazany wyrok w celu jego uznania i wykonania.

5. Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) ma obecnie rozstrzygnąć kwestie związane z zasadami wykonania tej kary, a w szczególności z wymiarem pozostałej do wykonania kary. W tych okolicznościach powstała kwestia złagodzenia kary w następstwie pracy wykonanej przez zainteresowanego w trakcie jego pobytu w zakładzie karnym w Danii.

6. Ponieważ duńskie przepisy nie pozwalają na takie obniżenie kary, sąd odsyłający zastanawia się, czy ma on prawo, zgodnie z orzecznictwem Wyrchowen kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego, Bułgaria), zastosować korzystniejsze prawo krajowe w odniesieniu do tej części kary pozbawienia wolności, którą A. Ognjanow odbył w Danii. Zgodnie bowiem z Nakazatelen Kodeks (bułgarskim kodeksem karnym)⁵ dwa dni pracy są zaliczane jako trzy dni pozbawienia wolności. Tak więc zainteresowany korzystałby z obniżenia kary nie o jeden rok, osiem miesięcy i 20 dni, lecz o dwa lata, sześć miesięcy i 24 dni, co umożliwiłoby jego wcześniejsze zwolnienie⁶.

7. W tym zakresie sąd odsyłający opiera się na treści art. 17 decyzji ramowej.

8. Zgodnie z tym przepisem wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego. Prawodawca Unii Europejskiej wskazuje, że organy sądowe tego państwa jako jedyne są w związku z tym właściwe do określania procedury wykonania kary i odnoszących się do niej środków, pod warunkiem, po pierwsze, odliczenia w pełni okresu pozbawienia wolności już odbytego w państwie wydającym, a po drugie, przestrzegania obowiązku uprzedniego powiadomienia, o którym mowa w ust. 3 tego przepisu.

9. Sąd odsyłający zwraca się zatem do Trybunału z pytaniem, czy zgodnie z art. 17 decyzji ramowej ma on prawo w miejsce surowszych przepisów duńskich zastosować przepisy swojego prawa krajowego i przyznać zainteresowanemu złagodzenie kary w następstwie pracy wykonanej przed jego przekazaniem.

10. W niniejszej opinii proponuję, aby Trybunał orzekł, że art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu takiemu jak będący przedmiotem postępowania głównego, nawet jeśli przepis ten jest korzystniejszy dla skazanego.

11. Moja analiza będzie uwzględniała w szczególności poszanowanie dwóch zasad, zasady terytorialności prawa karnego i zasady indywidualizacja kary, na których opiera się każde prawo karne wykonawcze. Zdefiniuję zakres tych zasad i przedstawię powody, dla których poszanowanie tych zasad wymaga, aby wykonanie kary pozbawienia wolności, a w szczególności przyznanie obniżenia kary, było regulowane przez prawo państwa członkowskiego, w którym osoba skazana faktycznie odbywa karę pozbawienia wolności. Podkreślę również konieczność przestrzegania suwerenności narodowej państwa wydającego i konsekwencje wzajemnego zaufania państw członkowskich, jakim powinny się one darzyć przy wykonywaniu decyzji ramowej.

12. Chociaż uznaję, że w sytuacji takiej, jak będąca przedmiotem postępowania głównego, ustawodawstwo bułgarskie wydaje się rzeczywiście być korzystniejsze dla zainteresowanego, to jednak twierdzę – biorąc pod uwagę odpowiednie zakresy właściwości miejscowej – że państwo wykonujące nie może zasadnie stosować niektórych przepisów swego kodeksu karnego do wykonania kary na terytorium państwa wydającego. W braku możliwości zastosowania prawa bułgarskiego, zawarta w art. 49 ust. 1 zdanie trzecie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej⁷ zasada działania wstecz łagodniejszej ustawy karnej, nie będzie mogła zatem znaleźć zastosowania.

5 — Zwanego dalej „NK”.

6 — W postanowieniu odsyłającym w sprawie Ognjanow (C-614/14), w sprawie którego postępowanie jest zawisłe przed Trybunałem i na temat którego również sporządzam opinię, prokurator generalny przy Sofijska gradska prokuratura (prokuraturze miejskiej w Sofii, Bułgaria) podważa obliczenie dokonane przez sąd odsyłający w zakresie, w jakim nie uwzględnia ono dni wolnych od pracy.

7 — Zwanej dalej „kartą”.

II – Ramy prawne

A – Prawo Unii

1. Decyzja ramowa

13. Decyzja ramowa opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania⁸ orzeczeń sądowych, na mocy której orzeczenia te są wykonywane bezpośrednio w całej Unii Europejskiej bez przeprowadzania postępowania o stwierdzenie wykonalności⁹.

14. Zgodnie z motywem 9 i art. 3 ust. 1 decyzji ramowej, jej celem jest zapewnienie uznawania i wykonywania wyroków sądowych¹⁰ nakładających karę¹¹ pozbawienia wolności w innym państwie członkowskim niż państwo wydające, celem ułatwienia resocjalizacji osoby skazanej.

15. Przekazanie osoby skazanej do państwa członkowskiego pochodzenia lub zamieszkania, będące niezbędnym elementem swobody przemieszczania się, musi zwiększać jej szanse na resocjalizację poprzez umożliwienie jej zachowania więzi rodzinnych, językowych i kulturowych.

16. Państwo wydające – upewniwszy się, że wykonanie kary przez państwo wykonujące przyczyni się do osiągnięcia tego celu – przekazuje wyrok skazujący organom tego państwa zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 4 i 5 decyzji ramowej.

17. Dołącza do niego należyście wypełnione zaświadczenie, którego standardowy formularz określono w załączniku I do decyzji ramowej. Zaświadczenie to obejmuje różne pozycje umożliwiające państwu wydającemu udzielenie informacji dotyczących tożsamości osoby, wobec której orzeczono karę, i organu, który wydał wyrok, charakteru popełnionego przestępstwa, jak również rodzaju i długości kary.

18. W rubryce i) tego załącznika, zatytułowanej „Informacje o wyroku skazującym”, pkt 2, który dotyczy informacji dotyczących długości kary, właściwy organ państwa wydającego powinien uzupełnić następujące punkty:

„2.1. Całkowita długość kary (w dniach): [...]

2.2. Całkowity okres pozbawienia wolności już odbyty w związku z karą orzeczoną w wydanym wyroku (w dniach):

[...] na dzień [...] (data w formacie: dd-mm-rrrr): [...]

2.3. Liczba dni, które należy odjąć od całkowitej długości kary z powodów innych, niż te, o których mowa w punkcie 2.2 (np., amnestie, ułaskawienia, skrócenia kary, itp., już udzielone w odniesieniu do kary):

[...] na dzień [...] (data w formacie: dd-mm-rrrr): [...]

[...]”.

8 — Motywy 1, 2 i 5 tej decyzji.

9 — Zobacz w tym względzie konkluzje posiedzenia Rady Europejskiej w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r.

10 — Zgodnie z art. 1 lit. a) decyzji ramowej termin „wyrok” oznacza „prawomocne orzeczenie lub nakaz sądu państwa wydającego nakładające karę na osobę fizyczną”.

11 — Zgodnie z art. 1 lit. b) decyzji ramowej termin „kara” zdefiniowano jako „karę pozbawienia wolności lub środek polegający na pozbawieniu wolności orzeczone za przestępstwo na czas określony lub nieokreślony na podstawie przeprowadzonego postępowania karnego”.

19. Artykuł 8 decyzji ramowej, zatytułowany „Uznanie wyroku i wykonanie kary”, stanowi w ust. 1:

„Właściwy organ państwa wykonującego uznaje wyrok, który został przekazany [...] oraz niezwłocznie podejmuje wszelkie niezbędne środki w celu wykonania kary, chyba że właściwy organ postanowi powołać się na jedną z podstaw odmowy uznania i wykonania przewidzianych w art. 9”.

20. Artykuł 17 decyzji ramowej, zatytułowany „Prawo regulujące wykonanie”, o którego wykładnię wystąpiono w niniejszej sprawie, ma następujące brzmienie:

„1. Wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego. Jedynie organy państwa wykonującego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, są właściwe w sprawach dotyczących procedury wykonania i określenia wszystkich odnoszących się do niej środków, w tym podstaw przedterminowego lub warunkowego zwolnienia.

2. Właściwy organ w państwie wykonującym zalicza pełny okres pozbawienia wolności już odbyty w związku z karą, w odniesieniu do której wydany był wyrok, na poczet całkowitego okresu kary pozbawienia wolności, która ma zostać odbyta w państwie wykonującym.

3. Właściwy organ państwa wykonującego powiadamia na żądanie właściwy organ państwa wydającego o obowiązujących przepisach dotyczących przedterminowego lub warunkowego zwolnienia. Państwo wydające może zgodzić się na zastosowanie takich przepisów lub może wycofać zaświadczenie.

4. Państwa członkowskie mogą postanowić, że decyzje w sprawie przedterminowego lub warunkowego zwolnienia mogą również uwzględniać te przepisy prawa krajowego, wskazane przez państwo wydające, zgodnie z którymi dana osoba ma prawo do przedterminowego lub warunkowego zwolnienia w określonym momencie”.

21. Zgodnie z art. 26 ust. 1 tiret pierwsze decyzja ramowa zastępuje od dnia 5 grudnia 2011 r. Konwencję o przekazywaniu osób skazanych, podpisaną w Strasburgu w dniu 21 marca 1983 r.¹², a także jej protokół dodatkowy z dnia 18 grudnia 1997 r.

22. Decyzja ramowa – na podstawie jej art. 29 ust. 1 – miała zostać wprowadzona w życie przez państwa członkowskie przed dniem 5 grudnia 2011 r. Królestwo Danii dokonało jej transpozycji, natomiast Republika Bułgarii jej nie dokonała.

B – *Prawo bułgarskie*

23. Artykuł 41 ust. 3 NK stanowi, że praca wykonywana przez osobę skazaną jest uwzględniana w celu skrócenia długości kary poprzez zrównanie dwóch dni pracy z trzema dniami pozbawienia wolności.

24. Artykuł 457 Nakazateľno-procesualen kodeks (bułgarskiego kodeksu postępowania karnego)¹³, zatytułowany „Rozstrzygnięcie przez sąd zagadnień dotyczących wykonania wyroku”, przewiduje:

„1. W przypadku gdy osoba skazana znajdzie się w Republice Bułgarii lub gdy zostanie wykazane, że znajduje się ona na jej terytorium, prokurator generalny przekazuje wyrok, którego wykonanie stwierdzono, a także towarzyszące mu dokumenty do Sofijski gradski syd (sądu miejskiego w Sofii [...]) wraz z wnioskiem dotyczącym rozstrzygnięcia zagadnień związanych z jego wykonaniem.

12 — Zwaną dalej „konwencją o przekazywaniu”. Konwencja ta jest dostępna na stronie internetowej Rady Europy. Została ona ratyfikowana przez 64 państwa i weszła w życie w dniu 1 lipca 1985 r. Spośród państw członkowskich nie podpisały jej jedynie Republika Chorwacji i Republika Finlandii.

13 — Zwanego dalej „NPK”.

2. [Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii)] rozstrzyga w przedmiocie wniosku postanowieniem podczas rozprawy, w której uczestniczy prokurator; osobę skazaną wzywa się do stawiennictwa na rozprawie.
3. W postanowieniu sąd podaje numer i datę wydania wyroku określone na potrzeby jego wykonania, sprawę, w której został on wydany, brzmienie ustawy bułgarskiej ustanawiającej odpowiedzialność za popełnione przestępstwo oraz długość kary pozbawienia wolności orzeczonej przez sąd zagraniczny, a także określa pierwotny tryb odbywania kary oraz rodzaj zakładu karnego.
4. Jeśli maksymalny okres pozbawienia wolności przewidziany w prawie bułgarskim za popełnione przestępstwo jest krótszy niż okres określony w wyroku, [Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii)] obniża wymiar kary do tego okresu. Jeżeli prawo bułgarskie nie przewiduje pozbawienia wolności za popełnione przestępstwo, sąd orzeka karę, która w miarę możliwości odpowiada karze orzeczonej w wyroku.
5. Okres tymczasowego aresztowania i kary już odbytej w państwie skazania jest odliczany oraz – jeżeli kary są różne – uwzględniany przy ustalaniu długości kary.
6. Kary dodatkowe orzeczone w wyroku powinny być wykonane, jeżeli są przewidziane przez odpowiednie przepisy prawa bułgarskiego i nie zostały wykonane w państwie skazania.
7. Postanowienie sądu podlega zaskarżeniu do Sofijski Apelativen syd (sądu apelacyjnego miasta Sofia, Bułgaria)”.

III – Okoliczności faktyczne sporu w postępowaniu głównym

25. A. Ognjanow, obywatel bułgarski, został skazany w Danii na karę 15 lat pozbawienia wolności za kwalifikowany typ rozboju i zabójstwo na terytorium duńskim. Został on umieszczony w duńskim zakładzie karnym od dnia 10 stycznia 2012 r. do dnia 1 października 2013 r., kiedy to został przekazany bułgarskim organom sądowym.
26. W trakcie pobytu w zakładzie karnym w Danii, a konkretnie od dnia 23 stycznia 2012 r. do dnia 30 września 2013 r., A. Ognjanow pracował.
27. Duńskie organy sądowe, opierając się na przepisach decyzji ramowej, przystąpiły do przekazania zainteresowanego. W szczególności, zwróciły się do swoich odpowiedników bułgarskich o udzielenie informacji dotyczących kary, którą organy bułgarskie zamierzały wykonać, i na temat przepisów obowiązujących w dziedzinie przedterminowego zwolnienia. W tym względzie wyraźnie wskazały, że duńskie przepisy nie umożliwiają obniżenia zainteresowanemu kary ze względu na pracę wykonaną przez niego w trakcie pobytu w zakładzie karnym. Niewykluczone jest, według mnie, że duńskie organy sądowe w inny sposób uwzględniły pracę wykonywaną w zakładzie karnym przez A. Ognjanowa.
28. Z postanowienia odsyłającego wynika, że bułgarskie organy sądowe uznały wyrok wydany przez sąd duński i przyjęły do wykonania nałożoną karę. W związku z tym, zgodnie z przepisami art. 457 NPK prokurator generalny przy prokuraturze miejskiej w Sofii zwrócił się do sądu odsyłającego o rozstrzygnięcie w kwestiach związanych z procedurą wykonania kary, a w szczególności określenia wymiaru kary pozostałej do wykonania.
29. W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się, czy ma on prawo do tego, aby zgodnie z orzecznictwem Wyrchoven kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego) przyznać zainteresowanemu złagodzenie kary ze względu na wykonywaną przez niego podczas odbywania kary pozbawienia wolności w Danii pracę.

30. W wyroku z dnia 12 listopada 2013 r. Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny) uznał bowiem, że dla celów stosowania art. 457 ust. 5 NPK „praca na rzecz interesu ogólnego wykonana w państwie skazania przez przekazanego skazanego bułgarskiego musi zostać wzięta pod uwagę przez [Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii)] jako czynnik skracający długość kary, chyba że pozostały do odbycia wymiar kary, określony przez państwo wydające, został obliczony po uwzględnieniu wykonanej pracy”.

31. Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny) oparł się na treści art. 9 ust. 3 konwencji o przekazywaniu oraz na wyjaśnieniach znajdujących się w sprawozdaniu wyjaśniającym do tej konwencji.

32. Jego zdaniem przekazanie osoby pozbawionej wolności oznacza, w szczególności, że państwo wykonujące staje się wyłącznie kompetentne w odniesieniu do wykonania kary, zarówno w odniesieniu do jej dalszego wykonywania, jak i w zakresie zamiany kary.

33. Warto przytoczyć uzasadnienie Wyrchowen kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego):

„Ustawodawstwo bułgarskie przewiduje możliwość obniżenia kary pozbawienia wolności na podstawie art. 41 ust. 3 NK, jeżeli w trakcie jej odbywania przekazany obywatel bułgarski wykonywał pracę na rzecz interesu ogólnego. Nie ulega wątpliwości, że skazanemu należy przyznać złagodzenie [kary], jeśli pracuje on po jego przekazaniu do Bułgarii. *Okoliczność tę należy uwzględnić jednak również wtedy, gdy wykonał on pracę przewidzianą w art. 178 [Zakon za izpylnenie na nakazanijata i zadyrzaneto pod straża (ustawy w sprawie stosowania kar i tymczasowym aresztowaniu)]*^[14] w państwie skazania, nawet jeśli takie uwzględnienie nie jest przewidziane w ustawodawstwie tego państwa. Wykonywanie pracy nie jest bowiem elementem kary pozbawienia wolności sensu stricto, ale konsekwencją jej wykonania. Można stąd wywnioskować, że uwzględnienie wykonanej pracy w celu skrócenia długości kary zgodnie z art. 41 ust. 3 NK nie jest powiązane z indywidualizacją (określeniem) kary, lecz elementem związanym z jej wykonaniem. *Należy zatem do kompetencji państwa wykonującego, którego przepisy w dziedzinie wykonania kary znajdują zastosowanie w całości, w tym także w odniesieniu do podstaw i trybu zamiany kary.*

[...] Uwzględnienie wykonanej pracy w celu skrócenia długości kary zgodnie z art. 41 ust. 3 NK wiąże się z pozytywnym wpływem pracy na proces reedukacji i resocjalizacji osoby skazanej. Włączenie zawodowe osoby skazanej jest ważnym warunkiem wstępnym jej resocjalizacji, przy czym zakres prawny i skutki owej pracy są oceniane w sposób jednolity, bez rozróżnienia w zależności od tego, czy praca jest świadczona w innym kraju, czy na terytorium Republiki Bułgarii. *Na mocy ustawy, na podstawie art. 41 ust. 3 NK, okres, w którym osoba skazana wykonywała pracę na rzecz interesu ogólnego, jest uważany za okres odbywania kary pozbawienia wolności, niezależnie od miejsca, w którym praca była wykonywana.* Zaliczenie przepracowanych dni to przywilej prawny, który nie stanowi rewizji kary pozbawienia wolności orzeczonej w państwie skazania ani »czasu trwania« tej kary, ale korzystną konsekwencję, która jest obowiązkowo stosowana ze względu na sam fakt, że skazany wykonał pracę na rzecz interesu ogólnego w czasie, gdy odbywał karę pozbawienia wolności lub przebywał w zakładzie karnym. *Chodzi tu w konsekwencji o zamianę kary*^[15] w rozumieniu art. 12 konwencji o przekazywaniu.

[...]

14 — DW nr 25 z dnia 3 kwietnia 2009 r.

15 — W moim rozumieniu – wbrew temu, co podkreśla Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny) – w tym w przypadku nie jest to „zamiana kary”, lecz obniżenie kary.

Mając na uwadze powyższe rozważania, w celu rozstrzygnięcia kwestii przekazania skazanego obywatela Bułgarii między prokuratorem generalnym Republiki Bułgarii i właściwym organem innego państwa, porozumieniu zawartemu przez obie strony muszą towarzyszyć dokładne informacje wskazujące, czy osoba skazana wykonywała pracę (lub uczestniczyła w kursach lub szkoleniu) w trakcie wykonania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym [...] za granicą, w jakim okresie, *i czy pozostały do odbycia wymiar kary określony przez państwo wydające został obliczony z uwzględnieniem pracy wykonanej za granicą*”¹⁶.

IV – Pytania prejudycjalne

34. W tych okolicznościach Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy przepisy decyzji ramowej dopuszczają, by w postępowaniu w sprawie przekazania państwo wykonujące obniżyło wysokość kary »pozbawienia wolności« – wymierzonej w państwie wydającym – na podstawie pracy wykonanej w okresie odbywania tej kary w państwie wydającym, w następujący sposób:
- a) poprzez obniżenie kary w następstwie zastosowania prawa państwa wykonującego w odniesieniu do wykonania kary zgodnie z art. 17 ust. 1 decyzji ramowej. Czy ten przepis dopuszcza stosowanie prawa państwa wykonującego dotyczącego wykonania kary jeszcze w postępowaniu w sprawie przekazania w odniesieniu do okoliczności faktycznych, które miały miejsce w okresie, gdy skazany znajdował się pod jurysdykcją państwa wydającego (a mianowicie w odniesieniu do pracy wykonanej w zakładzie karnym państwa wydającego);
  - b) poprzez obniżenie kary w następstwie zaliczenia zgodnie z art. 17 ust. 2 decyzji ramowej. Czy ten przepis dopuszcza zaliczenie okresu, który jest dłuższy niż okres pobytu w zakładzie karnym określony zgodnie z prawem państwa wydającego, poprzez zastosowanie prawa państwa wykonującego polegające na dokonaniu ponownej oceny prawnej okoliczności faktycznych, które miały miejsce w państwie wydającym (a mianowicie pracy wykonanej w zakładzie karnym państwa wydającego)?
- 2) Jeżeli w odniesieniu do wspomnianego obniżenia kary stosuje się te lub inne przepisy decyzji ramowej, czy należy powiadomić państwo wydające, które przedstawiło wyraźne żądanie w tym względzie i czy należy umorzyć postępowanie w sprawie przekazania w sytuacji sprzeciwu państwa wydającego? W wypadku odpowiedzi twierdzącej w odniesieniu do wymogu powiadomienia, jaka powinna być istota tego powiadomienia – ogólne i abstrakcyjne w odniesieniu do stosowanego prawa czy też wskazujące konkretne obniżenie kary konkretnego skazanego, które zostanie dokonane przez sąd?
- 3) Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmie, że przepis art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej stoi na przeszkodzie obniżeniu kary dokonanemu przez państwo wykonujące na podstawie jego prawa wewnętrznego (ze względu na pracę wykonaną w państwie wydającym), to czy orzeczenie sądu krajowego o zastosowaniu, mimo wszystko, swojego prawa krajowego ze względu na to, że jest ono korzystniejsze niż art. 17 decyzji ramowej, będzie zgodne z prawem Unii?”.

35. Uwagi przedstawiły rządy niemiecki, hiszpański, niderlandzki, austriacki i Zjednoczonego Królestwa oraz Komisja Europejska.

16 — Wyróżnienie moje.

36. Można jedynie wyrazić żal, że na rozprawie nie były obecne strony w postępowaniu głównym oraz nie był reprezentowany rząd bułgarski. Nie złożyły one żadnych uwag na piśmie i nie były również obecne podczas rozprawy.

V – Uwagi wstępne

37. Przed przystąpieniem do badania przedstawionych przez sąd odsyłający pytań chciałbym wskazać na dwa elementy, które potwierdzają właściwość Trybunału do orzekania w trybie prejudycjalnym w sprawie przedłożonych pytań i przydatności wykładni art. 17 decyzji ramowej.

38. Po pierwsze, w przeciwieństwie do tego, co wynika z postanowienia odsyłającego, przekazanie zainteresowanego nastąpiło nie na podstawie przepisów decyzji ramowej, lecz na podstawie konwencji o przekazywaniu.

39. Wynika to wyraźnie z wniosku o przekazanie A. Ognjanowa wydanego przez duńskie ministerstwo sprawiedliwości w dniu 26 marca 2013 r. i związanych z nim dalszych pism, które znajdują się w aktach postępowania krajowego.

40. W braku transpozycji decyzji ramowej przez Republikę Bułgarii duńskie organy sądowe wyraźnie odniosły się do postanowień konwencji o przekazywaniu.

41. Czy ta okoliczność pociąga za sobą ipso facto brak właściwości Trybunału?

42. Nie sądzę.

43. Myślę bowiem, że sąd odsyłający z pełną wiedzą o sprawie wskazał w swoich pytaniach przepisy decyzji ramowej. Zgodnie bowiem z art. 29 ust. 1 tej decyzji Republika Bułgarii była, co do zasady, zobowiązana do transpozycji decyzji ramowej najpóźniej do dnia 5 grudnia 2011 r. Od tej daty decyzja ramowa – zgodnie z jej art. 26 ust. 1 tiret pierwsze – powinna zastąpić konwencję o przekazywaniu oraz jej protokół dodatkowy.

44. Ponieważ wniosek o przekazanie A. Ognjanowa został złożony w dniu 26 marca 2013 r., a jego przekazanie miało miejsce po udzieleniu zgody przez bułgarskie organy sądowe w dniu 1 października 2013 r., jedynymi przepisami odnoszącymi się do przekazywania zainteresowanego między oboma państwami członkowskimi musiałyby być co do zasady przepisy, o których mowa w decyzji ramowej.

45. Zatem sąd odsyłający podjął decyzję o wystąpieniu do Trybunału z pytaniem w przedmiocie wykładni przepisów decyzji ramowej.

46. Należy przypomnieć, że w ramach postępowania, o którym mowa w art. 267 TFUE, wyłącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszły wyrok, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – zarówno ocena tego, czy do wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena istotności pytań, które zadaje on Trybunałowi¹⁷.

17 — Wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo.

47. Domniemanie istotności związane z pytaniami prejudycjalnymi przedkładanymi przez sądy krajowe może zostać obalone jedynie wyjątkowo, gdy okazuje się oczywiste, że wykładnia przepisów prawa Unii poruszonych w pytaniach, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia przydatnej odpowiedzi na pytania, które zostały mu postawione¹⁸.

48. Tymczasem żadna z tych przesłanek nie jest w niniejszym przypadku spełniona.

49. W konsekwencji nie widzę żadnej przeszkody, aby Trybunał orzekł w niniejszej sprawie, interpretując przepisy decyzji ramowej.

50. Po drugie, należy podkreślić, że jedna spośród przeszkód, które mogłoby stanąć na drodze wykonania przez sąd odsyłający spoczywającego na nim obowiązku dokonywania wykładni zgodnej prawa krajowego – i chodzi mi tu o orzecznictwo Wyrchowen kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego) w odniesieniu do zakresu art. 41 ust. 3 NK – przestała już istnieć.

51. W swym wyroku z dnia 19 kwietnia 2016 r. DI¹⁹ Trybunał orzekł, że wymóg wykładni zgodnej „może w danym wypadku obejmować konieczność zmiany krajowego orzecznictwa przez sądy krajowe, jeżeli opiera się ono na interpretacji prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami dyrektywy”²⁰.

52. Zasada, którą sformułował Trybunał, obowiązuje w taki sam sposób w odniesieniu do decyzji ramowej.

53. Przypominam bowiem, że w swym wyroku z dnia 16 czerwca 2005 r., Pupino²¹, Trybunał orzekł, że wiążący charakter decyzji ramowych, opisany takimi samymi słowami jak te użyte w art. 288 akapit trzeci TFUE, oraz zasada lojalnej współpracy, która obowiązuje w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych²², nakłada na organy krajowe, w tym w szczególności na sądy krajowe, obowiązek dokonywania wykładni zgodnej prawa krajowego²³. Przypominam, że wymóg ten jest nierozdzielnie związany z systemem traktatu FUE, gdyż zezwala sądom krajowym na zapewnienie, w ramach ich właściwości, pełnej skuteczności prawa Unii przy rozpoznawaniu zawisłych przed nimi sporów²⁴.

54. W konsekwencji wykładnia art. 41 ust. 3 NK zgodna z art. 17 ust. 1 decyzji ramowej jest, moim zdaniem, całkowicie możliwa.

55. Ponadto przy jej dokonywaniu sąd odsyłający nie jest ograniczony koniecznością przestrzegania zasad pewności prawa i niedziałania prawa wstecz. Wiadomo, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasady te stoją na przeszkodzie temu, aby „na podstawie decyzji ramowej i niezależnie od [istnienia] ustawy wprowadzającej ją w życie rzeczony obowiązek mógł doprowadzić do ustalenia bądź zaostżenia odpowiedzialności karnej osób naruszających przepisy prawa karnego”²⁵.

18 — Wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo.

19 — C-441/14, EU:C:2016:278.

20 — Punkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo.

21 — C-105/03, EU:C:2005:386.

22 — Punkt 42.

23 — Punkt 34.

24 — Zobacz w szczególności wyrok z dnia 24 stycznia 2012 r., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo.

25 — Wyrok z dnia 16 czerwca 2005 r., Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, pkt 45. Z tego wyroku wynika, że „spoczywający na sądzie krajowym obowiązek uwzględnienia decyzji ramowej przy dokonywaniu wykładni krajowego prawa karnego podlega ograniczeniom wynikającym z ogólnych zasad prawa, w tym w szczególności z zasady pewności prawa i niedziałania prawa wstecz” (pkt 44).

56. Tymczasem w niniejszej sprawie przepis, który jest przedmiotem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, dotyczy nie tyle zakresu odpowiedzialności karnej zainteresowanego, lecz sposobu wykonania kary, a w szczególności przyznania złagodzenia kary.

57. W świetle tych okoliczności nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby w konsekwencji, w braku transpozycji decyzji ramowej w Bułgarii, sąd odsyłający interpretował odpowiednie przepisy NK w możliwie najszerszym zakresie w świetle brzmienia i celu decyzji ramowej, tak aby osiągnąć przewidziany w niej rezultat.

VI – Moja analiza

A – W przedmiocie pytania pierwszego

58. W pytaniu pierwszym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie istnieniu przepisu krajowego, który, w sytuacji takiej jak będąca przedmiotem postępowania przed sądem odsyłającym, pozwala państwu wykonującemu złagodzić osobie skazanej karę ze względu na wykonywaną przez nią pracę podczas pobytu w zakładzie karnym w państwie wydającym.

59. Zgodnie z art. 17 ust. 1 decyzji ramowej wykonanie kary, w tym także w odniesieniu do podstaw przedterminowego lub warunkowego zwolnienia, podlega prawu państwa wykonującego.

60. W niniejszej sprawie Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) zastanawia się zatem, czy nie należy zastosować prawa państwa wykonującego, czyli w niniejszym przypadku art. 41 ust. 3 NK w odniesieniu do okresu pozbawienia wolności odbytego przez zainteresowanego w Danii.

61. Sformułowania, którymi posługuje się prawodawca Unii w art. 17 ust. 1 zdanie pierwsze decyzji ramowej, rzeczywiście mogą budzić wątpliwości co do podziału kompetencji dotyczących wykonania kary pozbawieniu wolności, a prace przygotowawcze dotyczące tego przepisu nie dostarczają konkretnych wyjaśnień co do jego wykładni.

62. Po pierwsze, prawodawca Unii nie określa, co należy rozumieć przez „wykonanie kary” w rozumieniu art. 17 ust. 1 decyzji ramowej.

63. Po drugie, nie wyjaśnia on, czy chodzi o wykonanie kary od dnia ogłoszenia wyroku w państwie wydającym, czy tylko do przekazania zainteresowanego do państwa wykonującego.

1. Definicja pojęcia „wykonania kary”

64. Na wstępie konieczne jest zdefiniowanie pojęcia „wykonania kary”.

65. Jeśli bowiem potrzebne jest rozstrzygnięcie w przedmiocie kompetencji państwa wydającego i państwa wykonującego w odniesieniu właśnie do wykonania skazania, muszą najpierw zająć się zdefiniowaniem tego pojęcia.

66. Ponadto, jeżeli konieczne jest zapewnienie wzajemnego uznawania wyroków nakładających karę pozbawienia wolności i zapewnienie skutecznego wykonywania wyroków skazujących w państwie innym niż państwo wydające, trzeba zdefiniować owo pojęcie „na szczeblu Unii”, ponieważ złożoność, a czasem nawet niepewność w zakresie unormowań prawnych i praktyk wykonywania kar mogą utrudnić to zadanie. Tymczasem skuteczność wykonywania kar jest istotnym elementem polityki karnej w ogólności, a europejskiego obszaru sądowego w sprawach karnych w szczególności.

67. Powinienem zatem rozpocząć moją analizę od zdefiniowania pojęcia „wykonania kary”.

68. Zgodnie z art. 1 lit. b) decyzji ramowej, „kara” lub, posługując się wyrażeniem użytym we francuskiej wersji językowej decyzji ramowej, „condamnation (skazanie)”²⁶ oznacza karę pozbawienia wolności, orzeczoną za przestępstwo na czas określony lub nieokreślony przez sąd krajowy na podstawie przeprowadzonego postępowania karnego²⁷.

69. Środki stanowiące „karę” podlegają art. 49 karty i art. 7 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.²⁸.

70. Środki mające na celu „wykonanie kary” zmierzają zatem do wprowadzenia w życie „kary” lub „skazania”. Europejski Trybunał Praw Człowieka uważa, że środki te nie stanowią integralnej części „kary” i nie wchodzą zatem w zakres art. 7 EKPC²⁹.

71. Wykonanie kary następuje po prawomocnym orzeczeniu skazania. Chodzi zatem o ostatni etap postępowania karnego, na którym następuje realizacja skutków wyroku.

72. Obejmuje on wszystkie środki mające, po pierwsze, zapewnić materialne wykonanie kary, takie jak nakaz aresztowania, a po drugie, zapewnić resocjalizację osoby skazanej. W tym kontekście właściwe organy sądowe mają za zadanie określenie zasad dotyczących przebiegu odbywania kary i jej organizacji, decydując, na przykład, o odbywaniu kary poza zakładem karnym, przepustkach, pracy lub kształceniu poza zakładem karnym, podziale i zawieszeniu wykonania kary, środkach przedterminowego lub warunkowego zwolnienia lub stosowaniu nadzoru elektronicznego. Prawo karne wykonawcze obejmuje również środki, które mogą zostać wydane po zwolnieniu osoby skazanej z zakładu karnego, takie jak umieszczenie pod nadzorem sądowym lub też uczestnictwo w programach rehabilitacyjnych lub też środki służące naprawieniu krzywdy wyrządzonej ofiarom.

73. W ramach rozstrzygania sporów Europejski Trybunał Praw Człowieka często miał do czynienia z sytuacjami, w których rozróżnienie między karami a środkami zmierzającymi do zapewnienia ich wykonania nie zawsze było w praktyce jasne. Należy zatem pośród środków podejmowanych po orzeczeniu prawomocnego skazania wyodrębnić te, które mogą w rzeczywistości doprowadzić do ponownego określenia lub zmiany wymiaru kary³⁰.

74. W związku z tym zdefiniowanie pojęcia „wykonania kary” nie wystarczy do rozwiązania problemu podniesionego w niniejszej sprawie.

26 — W wersji decyzji ramowej w języku angielskim stosowany jest jeden i ten sam termin, mianowicie „sentence”, do oznaczenia zarówno „peine (kary)”, jak i „condamnation (skazania)”.

27 — Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka „punktem wyjścia dla każdej oceny dotyczącej istnienia »kary« jest ustalenie, czy sporny środek został nałożony w następstwie skazania za przestępstwo. Za istotne w tym względzie mogą być też uznane inne elementy: charakter i cel rozpatrywanego środka, jego kwalifikacja w prawie wewnętrznym, procedury związane z jego przyjęciem i wykonaniem oraz jego dolegliwość [...]. Dolegliwość środka nie jest jednak sama w sobie rozstrzygająca, ponieważ wiele środków niekarnych o charakterze prewencyjnym może mieć znaczący wpływ na sytuację danej osoby” (zob. w tym względzie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 października 2013 r. w sprawie Del Río Prada przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, § 82 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 — Zwanej dalej „EKPC”.

29 — Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie Uttley przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, CE:ECHR:2005:1129DEC003694603; z dnia 21 października 2013 r. w sprawie Del Río Prada przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009.

30 — Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 21 października 2013 r. w sprawie Del Río Prada przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, §§ 59, 83, 85 i przytoczone tam orzecznictwo, a także § 89. W wyroku tym Trybunał Praw Człowieka orzekł, że zastosowanie nowych zasad obniżenia kary w związku z wykonywaniem pracy w zakładzie karnym do orzeczonego w przeszłości skazania nie może być utożsamiane ze środkiem odnoszącym się wyłącznie do wykonywania wymierzonej kary. Ponieważ nowe zasady pociągały za sobą przedłużenie pozbawienia wolności o prawie dziewięć lat, stanowiły one według Trybunału Praw Człowieka ponowne określenie zakresu nałożonej „kary” i powinny zatem być oceniane w świetle gwarancji określonych w art. 7 ust. 1 zdanie ostatnie EKPC (§§ 109 i 110).

2. Znaczenie i zakres art. 17 decyzji ramowej

75. Ścisłe zastosowanie zasady, zgodnie z którą „wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego”, prowadzi z natury rzeczy do trudności, w zakresie, w jakim wykonywanie kary rozpoczęło się już na terytorium państwa wydającego i ma być kontynuowane pod jurysdykcją państwa wykonującego. O jakim „wykonaniu” jest mowa? Czy prawodawca Unii ma na myśli wykonanie kary po wydaniu wyroku przez państwo wydające, czy też wykonanie kary po przekazaniu skazanego organom sądowym państwa wykonującego?

76. Odpowiedź nasuwa się sama, jeśli weźmie się pod uwagę zasady leżące u podstaw decyzji ramowej oraz systemowe umiejscowienie art. 17 tej dyrektywy.

a) Zasada terytorialności prawa karnego

77. Artykuł 17 decyzji ramowej zmierza do rozstrzygnięcia kolizji ustaw i kompetencji dotyczących wykonywania kary, wynikającej w sposób nieunikniony z przekazania osoby skazanej przez organy państwa wydającego organom państwa wykonującego. Przekazanie osoby skazanej oznacza bowiem, że osoba ta rozpoczęła odbywanie kary na terytorium państwa wydającego i ewentualnie kontynuuje jej odbywanie w zakładzie karnym państwa wykonującego³¹.

78. To wyjaśnia, dlaczego zgodnie z art. 17 ust. 2 decyzji ramowej państwo wykonujące jest zobowiązane, przy obliczaniu wymiaru kary pozostałej do wykonania na jego terytorium, do odliczenia okresu pozbawienia wolności „już odbytego” w państwie wydającym.

79. Pozwolenie państwu wykonującemu na zastosowanie z mocą wsteczną swojego prawa od początku wykonywania kary przez zainteresowanego w państwie wydającym naruszałoby ogólnie przyjętą zasadę terytorialności prawa karnego.

80. Zasada terytorialności prawa karnego jest zasadą wspólną dla wszystkich państw członkowskich. Ustawa karna ma zastosowanie terytorialne, ponieważ jest ona wyrazem suwerenności państw członkowskich. Właściwość miejscowa sądów w sprawach karnych ma zatem zwykle w ustawodawstwach krajowych charakter bezwzględnej przesłanki procesowej. Mające zastosowanie prawo krajowe wynika w sposób konieczny z właściwości miejscowej.

81. W konsekwencji, co do zasady, zagadnienie, które należy rozstrzygnąć, nie polega na tym, czy w interesie danej osoby byłoby lepiej zastosować zamiast duńskiego prawa karnego, na podstawie zasady *lex retro agit in mitius*³² zawartej w art. 49 ust. 1 karty ostatnie zdanie, bułgarskie prawo karne, ponieważ jest ono korzystniejsze dla zainteresowanego. W sytuacji transgranicznej, takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, takiego wyboru nie ma, ponieważ stosowanie ustawy karnej wynika z zasady terytorialności.

82. Zresztą, jak mi się wydaje, sama zasada *lex retro agit in mitius* nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania. Zasada ta tradycyjnie znajduje zastosowanie w dziedzinie kolizji norm prawnych w czasie, a nie, jak w niniejszej sprawie, w przypadku kolizji norm prawnych w przestrzeni. Bez wątplenia rzeczona zasada znajdowałaby zatem zastosowanie, gdyby w wyniku zmiany duńskiej ustawy karnej przestępstwo popełnione przez A. Ognjanowa nie podlegałoby już ściganiu w czasie, gdy odbywałby on wymierzoną mu wcześniej karę. W tych okolicznościach bułgarskie organy sądowe nie miałyby innego wyboru jak zwolnienie zainteresowanego. Natomiast gdyby to ustawa bułgarska

31 — Jednakże, może się okazać, że w pewnych przypadkach osoba skazana znajduje się już na terytorium państwa wykonującego.

32 — Zgodnie z zasadą ustawowej określoności czynów zabronionych i kar ustawa karna nie może mieć zastosowania z mocą wsteczną. Zasada *lex retro agit in mitius* stanowi wyjątek od tej zasady, ponieważ przewiduje stosowanie przepisów karnych najbardziej korzystnych dla osoby skazanej.

przewidziała depenalizację czynu popełnionego przez zainteresowanego, mam poważne wątpliwości, czy okoliczność ta ipso facto pociągnęłaby za sobą jego zwolnienie. Czyn ten jest bowiem karany przez prawo duńskie z powodu naruszenia duńskiego porządku publicznego, nienależącego do zakresu stosowania prawa bułgarskiego. Poza tym warto zauważyć, że taka okoliczność uniemożliwiłaby przekazanie w świetle art. 3 ust. 1 lit. e) konwencji o przekazywaniu.

83. Wydaje mi się zresztą, że przepisy decyzji ramowej potwierdzają moją opinię. W istocie nie wymagają one podwójnej karalności przestępstw wymienionych w art. 7 ust. 1, a w odniesieniu do innych przestępstw przewidują jedynie możliwość wymagania jej przez państwo wykonujące zgodnie z art. 7 ust. 3 owej decyzji. Wydaje mi się zatem, że potwierdza to terytorialny charakter prawa karnego i prowadzi do wykluczenia, jako niewłaściwej, zasady *lex retro agit in mitius* w sytuacji takiej jak rozpatrywana.

b) Zasada indywidualizacji kary

84. Podstawowym celem decyzji ramowej jest ułatwienie resocjalizacji osoby skazanej na karę pozbawienia wolności poprzez umożliwienie osobie pozbawionej wolności w następstwie skazania odbycia kary lub jej pozostałej części w środowisku społecznym jej pochodzenia.

85. Wynika to wyraźnie z motywu 9 i art. 3 ust. 1 decyzji ramowej³³.

86. Oznacza to, że wszystkie środki dotyczące wykonywania i organizacji kar są indywidualizowane przez organy sądowe w taki sposób, aby oprócz zapobiegania powrotowi do przestępstwa, wspierać integrację społeczną lub resocjalizację osoby skazanej, przy poszanowaniu interesów społeczeństwa i praw ofiar.

87. Przy wdrażaniu art. 17 decyzji ramowej, zasada indywidualizacji kary, która jest przecież jednym z elementów oddziaływania kary, wymaga zatem jasnego rozdzielenia kompetencji pomiędzy państwem wydającym i państwem wykonującym, w celu zagwarantowania, by decyzje dotyczące wykonania kary były wydawane przez ten organ sądowy, który może najlepiej ocenić zachowanie danej osoby.

88. Oznacza to, że w przedmiocie wszystkich środków organizacji kary, w tym środków obniżenia kary, które mogą zostać przyznane osobie skazanej, orzekają organy sądowe miejsca rzeczywistego pozbawienia wolności danej osoby.

89. Są to zatem niewątpliwie organy, które działają najbliżej, a zatem organy rzeczywistego miejsca pobytu danej osoby w zakładzie karnym³⁴.

33 — Zobacz również oświadczenie Rady Unii Europejskiej w związku z celem resocjalizacyjnym decyzji ramowej, zgodnie z którym „[u]względniając fakt, że pomyślna resocjalizacja osoby skazanej w państwie, z którym ma ona najbliższe związki, stanowi podstawowy cel [...] decyzji ramowej [...] oraz zgadzając się ze stwierdzeniem, że dzięki wzajemnemu zaufaniu między państwami członkowskimi nie jest konieczne wprowadzenie dodatkowych podstaw odmowy w związku z brakiem spójności między uznaniem wyroku a celem resocjalizacyjnym, Rada podkreśla, iż cel ten powinien być czynnikiem najwyższej wagi dla państwa wydającego za każdym razem, gdy podejmowana jest decyzja dotycząca potrzeby przekazania wyroku i zaświadczenia państwu wykonującemu” (zob. załącznik II część I dokumentu Rady 6070/1/09 REV 1), a także pkt 4.1 sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady z postępów we wdrażaniu przez państwa członkowskie decyzji ramowych 2008/909/WSiSW, 2008/947/WSiSW oraz 2009/829/WSiSW w sprawie wzajemnego uznawania wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności, na karę w zawieszeniu albo kary alternatywne, oraz na środki nadzoru stanowiące alternatywę dla tymczasowego aresztowania [COM(2014) 57 final].

34 — Zobacz komunikat Komisji Europejskiej do Rady i Parlamentu Europejskiego, zatytułowany „Wzajemne uznawanie prawomocnych wyroków w sprawach karnych” [COM(2000) 495 wersja ostateczna], w którym Komisja stwierdziła, że „postanowienia dotyczące wykonania, które opierają się na zachowaniu osadzonego, powinny należeć do właściwości państwa członkowskiego, które wykonuje karę [...] To bowiem władze państwa członkowskiego, które wykonuje postanowienie, mają bezpośredni kontakt z osadzonym, a zatem są one w stanie najlepiej ocenić jego zachowanie” (pkt 9.1).

90. Jeśli chodzi w szczególności o obniżenie kary w związku z pracą wykonaną w trakcie odbywania kary, ów środek indywidualizacji ma sens jedynie wtedy, gdy postanowienie takie zostanie wydane przez organ, który rzeczywiście prowadził nadzór i ocenę pracy tej osoby.

91. Zatem nie ma żadnego sensu ani nawet żadnej podstawy prawnej, aby zamiast przepisów duńskich zastosować art. 41 ust. 3 NK w odniesieniu do okresu pozbawienia wolności A. Ognjanowa w Danii. Taka inicjatywa byłaby zresztą sama w sobie sprzeczna z zasadą indywidualizacji kary, ponieważ bułgarskie organy sądowe musiałyby przyznać obniżenie kary osobie skazanej, z którą, po pierwsze, nigdy nie miały kontaktu, a po drugie, z której pracą ani nawet postępowaniami nigdy nie się nie zapoznały. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie temu, aby bułgarskie organy sądowe, w celu dokonania pełniejszej oceny wysiłków na rzecz resocjalizacji podjętych przez daną osobę, uwzględniły pracę wykonywaną przez A. Ognjanowa w trakcie jego pobytu w zakładzie karnym w Danii, a także oceny dokonane w tym względzie przez ich duńskie odpowiedniki. Chodzi tu o jedno spośród kryteriów umożliwiających organom sądowym ocenę, czy objęcie danej osoby systemem warunkowego przedterminowego zwolnienia jest uzasadnione.

92. Dopiero wtedy, gdy zainteresowany będzie przebywał w bułgarskim zakładzie karnym, krajowe organy sądowe będą mogły, w razie potrzeby, zastosować art. 41 ust. 3 NK. Takie obniżenie kary powinno być związane z regularnym i indywidualnym nadzorem kuratorskim i, o ile dobrze rozumiem wyrok Wyrchowen kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego), nie powinno mieć charakteru automatycznego³⁵.

93. W świetle powyższych elementów stwierdzam zatem, że przestrzeganie zasad terytorialności prawa karnego i indywidualizacji kary, na których opiera się decyzja ramowa, wymaga, aby wykonanie kary pozbawienia wolności, a w szczególności przyznanie obniżenia kary, było regulowane przez prawo państwa członkowskiego, w którym osoba skazana faktycznie odbywa karę pozbawienia wolności.

94. Wykładnię taką potwierdza systematyka decyzji ramowej, w którą wpisuje się art. 17 tej dyrektywy.

c) Systematyka decyzji ramowej

95. Analiza systematyki decyzji ramowej wskazuje na to, że art. 17 owej decyzji określa zasady mające zastosowanie do wykonywania kary po przekazaniu skazanego.

96. Po pierwsze, należy uwzględnić kontekst, w którym zostały opracowane zasady zawarte w art. 17 decyzji ramowej. Decyzja ramowa została bowiem przyjęta w oparciu o szereg istniejących instrumentów, a w szczególności na podstawie konwencji o przekazywaniu³⁶. Jest o tym zresztą mowa w motywach 4 i 5 decyzji ramowej.

97. Brzmienie art. 17 ust. 1 decyzji ramowej jest w istocie identyczne z brzmieniem art. 9 ust. 3 konwencji o przekazywaniu. Postanowienie to stanowi bowiem, że „[d]o wykonania kary stosuje się prawo państwa wykonania i jedynie to państwo jest właściwe do podejmowania decyzji w tym zakresie”. Co ważne, postanowienie to jest zatytułowane „Skutki przekazania dla państwa wykonania”³⁷.

35 — Wyjaśnia on bowiem, że zaliczenie przepracowanych dni stanowi „korzystną konsekwencję, która znajduje zastosowanie *obligatoryjnie* ze względu na sam fakt, że skazany wykonał prace na rzecz interesu ogólnego w czasie, gdy odbywał karę pozbawienia wolności lub przebywał w zakładzie karnym” (wyróżnienie moje).

36 — Zobacz w szczególności pkt 3.2.1.5 zielonej księgi w sprawie zbliżenia, wzajemnego uznawania i wykonywania sankcji karnych w Unii Europejskiej [COM(2004) 334 wersja ostateczna].

37 — Wyróżnienie moje.

98. Biorąc pod uwagę kontekst, w którym została przyjęta decyzja ramowa, jest zatem bardzo prawdopodobne, że prawodawca Unii, nadając art. 17 decyzji ramowej tytuł „Prawo regulujące wykonanie”, zamierzał unormować zagadnienie prawa regulującego wykonanie kary „po przekazaniu osoby skazanej”.

99. Po drugie, należy uwzględnić fakt, że każda z zasad zawartych w decyzji ramowej została opracowana według pewnego porządku chronologicznego.

100. W pierwszej kolejności art. 4–14 zaskarżonej decyzji ramowej ustanawiają przepisy, które państwa członkowskie powinny stosować w celu przystąpienia do przekazania osoby skazanej. W szczególności art. 4–6 decyzji ramowej określają tryb przesłania wyroku i zaświadczenia państwu wykonującemu. Artykuł 7–14 określają następnie zasady mające zastosowanie do orzeczenia o uznaniu wyroku i decyzji w sprawie wykonania kary. Artykuł 13 decyzji ramowej wskazuje w tym względzie, że państwo wydające może wycofać zaświadczenie „[d]opóki nie rozpoczęło się wykonywanie kary w państwie wykonującym”³⁸.

101. W drugiej kolejności art. 15 decyzji ramowej określa procedurę mającą zastosowanie do przekazania osoby skazanej, natomiast art. 16 ustanawia przepisy szczególne dotyczące tranzytu danej osoby przez terytorium innego państwa członkowskiego.

102. Przepisy te stanowią zatem w pełni logiczny ciąg następstw, a art. 17 decyzji ramowej stanowi oczywiście jego kontynuację, ponieważ ustala zasady mające zastosowanie do wykonania kary „po przekazaniu osoby skazanej” organom sądowym państwa wykonującego.

103. Artykuł 17 decyzji ramowej należy interpretować również w świetle uregulowań zawartych w dalszych przepisach decyzji ramowej, a w szczególności w jej art. 22.

104. Artykuł 22, zatytułowany „Skutki przekazania osoby skazanej”, szczególnie dobrze ukazuje przekazanie uprawnień, które towarzyszy nieuchronnie przekazaniu osoby skazanej.

105. Prawodawca Unii wskazuje bowiem w art. 22 ust. 1 decyzji ramowej, że państwo wydające nie może przystąpić do wykonywania kary po „rozpoczęciu jej wykonywania przez państwo wykonujące”. Oznacza to wyraźnie, że dopóki państwo wykonujące nie rozpocznie wykonywania kary, w zakresie wykonywania kary właściwe pozostaje państwo wydające. Ponadto art. 22 ust. 2 decyzji ramowej wyjaśnia, że w przypadku gdy państwo wykonujące znajduje się w sytuacji niemożności wykonania kary ze względu na ucieczkę osoby skazanej, „państwo wydające ponownie uzyskuje prawo do wykonania kary”³⁹.

106. Zatem prawo państwa wykonującego w odniesieniu do wąsko rozumianego wykonywania kary pozbawienia wolności ma zastosowanie dopiero po uznaniu wyroku przez państwo wykonujące i przekazaniu osoby skazanej. Dopóki wyrok nie zostanie uznany i tak długo, jak skazany znajduje się nadal pod jurysdykcją organów sądowych państwa wydającego, do wykonania kary zastosowanie ma prawo tego państwa. Zatem do państwa wydającego należy rozstrzygnięcie zgodnie ze jego ustawodawstwem krajowym zagadnień dotyczących obniżenia kary.

107. Po trzecie, należy zaznaczyć, iż w systemie decyzji ramowej to właśnie do państwa wydającego należy zbadanie, czy należy zorganizować przekazanie osadzonego do państwa członkowskiego jego pochodzenia lub zamieszkania⁴⁰.

38 — Wyróżnienie moje.

39 — Wyróżnienie moje.

40 — Zobacz art. 4 ust. 1 decyzji ramowej.

108. Tymczasem przekazanie jest w istocie środkiem wykonania kary⁴¹, być może jednym z ostatnich, jakie mogą przyjąć organy sądowe państwa wydającego. Chodzi tu w szczególności o środek indywidualizacji kary, mający na celu ułatwienie resocjalizacji osoby skazanej.

109. Zgodnie z art. 4 ust. 2 decyzji ramowej przekazanie wyroku w celu jego uznania może nastąpić jedynie, jeżeli organy sądowe państwa wydającego – w odpowiednich przypadkach po konsultacji z organami sądowymi państwa wykonującego – uzyskały pewność, że wykonanie kary przez państwo wykonujące będzie miało na celu ułatwienie wykonania tego zadania.

110. Prawodawca Unii precyzuje w motywie 9 decyzji ramowej, że, aby uzyskać taką pewność, organy sądowe państwa wydającego powinny „uwzględnić takie czynniki, jak na przykład więzi osoby skazanej z państwem wykonującym oraz to, czy traktuje ona to państwo jako miejsce, z którym łączy ją więzi rodzinne, językowe, kulturowe, społeczne, gospodarcze lub innego rodzaju”.

111. Ocena ta należy do państwa wydającego i również tylko to państwo jest właściwe do zbadania, czy uwzględniając pobyt zainteresowanego w zakładzie karnym na jego terytorium i jego wysiłki, powinien on skorzystać z obniżenia kary przewidzianego w ustawodawstwie krajowym owego państwa.

112. Interpretację tę potwierdza fakt, że państwo wydające jest zobowiązane wskazać w zaświadczeniu dołączonym do wyroku liczbę dni, o którą należy dodatkowo skrócić okres już odbytego pozbawienia wolności.

113. W załączniku do decyzji ramowej zamieszczono standardowy formularz zaświadczenia⁴². Formularz ten zawiera różne pozycje, które powinny zostać uzupełnione przez organy sądowe państwa wydającego. Pozycje te umożliwiają im udzielenie informacji dotyczących, w szczególności, organu, który wydał wyrok, osoby skazanego oraz charakteru popełnionego przestępstwa, a także sprecyzowanie rodzaju i czasu trwania kary. Prawidłowość tych informacji musi być poświadczona przez organy sądowe państwa wydającego⁴³. Są to bowiem istotne informacje, które umożliwiają państwu wykonującemu przeprowadzenie minimalnej kontroli wyroku⁴⁴ i które ostatecznie powinny zapewnić prawidłowe wykonanie kary. Organ sądowy państwa wykonującego uznaje wyrok, opierając się na zaświadczeniu przekazanym przez organ sądowy państwa wydającego, który zaświadcza o jego prawidłowości i wykonalności. Natomiast, jeżeli jest ono niekompletne lub niedokładne, okoliczność ta stanowi przesłankę braku uznania wyroku i niewykonania kary zgodnie z art. 9 decyzji ramowej.

114. Na potrzeby mojej analizy trzeba odnieść się do informacji wymaganych w ust. 2 pozycji i) wzoru zaświadczenia przedstawionego w załączniku I do decyzji ramowej, dotyczących długości kary. Informacje te gwarantują skuteczność (effet utile) art. 17 ust. 2 decyzji ramowej.

115. W pkt 2.2 tej pozycji państwo wydające jest zobowiązane do podania w dniach całkowitego okresu pozbawienia wolności już odbytego w związku z daną karą. Chodzi tu o karę bez złagodzeń.

116. Natomiast zgodnie z pkt 2.3 owej pozycji może ono również odjąć od tej długości dodatkowo pewną liczbę dni „z powodów innych niż te, o których mowa w pkt 2.2”, przy czym prawodawca Unii podaje przykłady amnestii, ułaskawienia lub skrócenia kary. Ów pkt 2.3 umożliwia więc państwu wydającemu udzielenie dodatkowych informacji w sytuacji, gdy szczególne okoliczności spowodowały już obniżenie kary.

41 — Zobacz w tym względzie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie Szabó przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2006:0627DEC002857803, s. 12.

42 — Prawodawca Unii wzorował się na zaświadczeniu, o którym mowa w art. 54 rozporządzenia (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

43 — Artykuł 5 ust. 2 decyzji ramowej.

44 — Musi ono upewnić się w szczególności, że orzeczenie, które ma zostać wykonane, zostało wydane przez organ właściwy zgodnie z prawem państwa wydającego i że należy od zakresu stosowania decyzji ramowej.

117. Elementy te świadczą o tym, że to właśnie państwo wydające orzeka w przedmiocie obniżenia kary w zakresie okresu pobytu w zakładzie karnym na jego terytorium, ponieważ w zaświadczeniu państwo wydające jest zobowiązane poinformować państwo wykonujące, czy od długości kary należy odjąć dodatkowo pewną liczbę dni, poza liczbą dni spędzonych w zakładzie karnym i, ewentualnie, jaką konkretnie liczbę dni należy odjąć. Sformułowania użyte przez prawodawcę Unii w odniesieniu do rodzaju powodów mogących uzasadnić obniżenie kary są oczywiście bardzo ogólne. Ponadto wykaz tych powodów nie jest wyczerpujący, co pokazuje użycie słów „na przykład”. Zatem prawodawca Unii zamierzał określić zakres wszystkich szczególnych okoliczności, które mogą prowadzić do obniżenia kary w różnych państwach członkowskich, możliwie jak najszerzej. W konsekwencji można zasadnie sądzić, że złagodzenie kary przyznane z uwagi na postępy dokonane przez skazanego, mieści się w zakresie takich powodów.

118. W świetle tych rozważań jestem zatem przekonany, że państwo wykonujące nie może zastosować swojego prawa karnego wykonawczego, a w szczególności prawa krajowego dotyczącego obniżenia kary, w miejsce prawa państwa wydającego, dokonując w ten sposób ponownej oceny obniżenia przyznanego przez to ostatnie państwo, gdyż stanowiłoby to poważne naruszenie nie tylko zasady wzajemnego uznawania, ale również suwerenności terytorialnej Królestwa Danii.

119. W sprawie takiej jak będąca przedmiotem postępowania głównego Królestwo Danii wyraźnie wskazało bowiem, aby nie przyznawać obniżenia kary w związku z pracą wykonaną w zakładzie karnym. Zgodnie z zasadą wzajemnego zaufania, na której opiera się decyzja ramowa, Republika Bułgarii nie ma zatem innego wyboru i może jedynie respektować skutki zastosowania prawa obowiązującego w państwie wydającym, nawet jeśli, zgodnie ze sformułowaniami użytymi przez Trybunał w wyroku z dnia 11 lutego 2003 r., Gözutok i Brügge⁴⁵ „zastosowanie własnego prawa krajowego prowadziły do innego rozwiązania”⁴⁶.

120. Takie postępowanie naruszałoby więc nieuchronnie wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi i mogłoby zagrażać osiągnięciu celów określonych w decyzji ramowej.

121. Przypominam ponadto, że prawo do karania stanowi istotny atrybut państwa i że prawo karne, w tym prawo karne wykonawcze, znajduje się w samym centrum suwerenności państwowej. Prawo karne wykonawcze należy zatem do zakresu przysługującej państwom kompetencji do decydowania o własnej polityce karnej, co stanowi dowód terytorialnego charakteru tego prawa⁴⁷.

122. Tymczasem w niniejszej sprawie A. Ognjanow naruszył swoimi czynami porządek publiczny Królestwa Danii. Zatem to organy sądowe tego państwa członkowskiego mają jurysdykcję do osądzenia i skazania go za popełnione przestępstwa. To również na terytorium duńskim i pod jurysdykcją organów duńskich A. Ognjanow początkowo przebywał w zakładzie karnym.

123. Jest zatem oczywiste, biorąc pod uwagę odpowiednie zakresy właściwości miejscowej, że art. 41 ust. 3 NK „nie ma zastosowania” do wykonywania kary na terytorium duńskim bez naruszenia jurysdykcji terytorialnej Królestwa Danii.

124. Wreszcie, gdyby art. 17 decyzji ramowej miał być interpretowany w ten sposób, że dopuszcza on stosowanie prawa państwa wykonującego w odniesieniu do wykonywania kary w państwie wydającym, naruszałoby to także podstawową zasadę równego traktowania. Osoby odbywające kary w tym samym zakładzie karnym podlegałyby lub mogłyby podlegać różnym reżimom prawnym w odniesieniu do wykonywania kary, w szczególności jeżeli chodzi o zasady obniżenia kary.

45 — C-187/01 i C-385/01, EU:C:2003:87.

46 — Punkt 33.

47 — Zobacz w tym względzie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 października 2013 r. w sprawie Del Río Prada przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, § 84.

125. Dochodziłoby do nierozwiązywalnych problemów, które uniemożliwiałyby zagwarantowanie słusznego oraz sprawiedliwego stosowania norm i na pewno zagroziłyby skuteczności decyzji ramowej.

126. W świetle całości tych rozważań twierdzę, że w konsekwencji, w świetle zasad, na których opiera się decyzja ramowa, a mianowicie, po pierwsze, wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, a po drugie, zasady terytorialności prawa karnego i indywidualizacji kary, art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie istnieniu przepisu krajowego, który pozwala organom sądowym państwa wykonującego przyznać osobie skazanej złagodzenie kary w związku z wykonywaną przez nią pracą w trakcie pobytu w zakładzie karnym w państwie wydającym.

127. Zgadzam się, że taka wykładnia zrównuje decyzję ramową opartą o zasadę wzajemnego uznawania z tradycyjnymi mechanizmami współpracy sądowej rozumianej jako współpraca pomiędzy suwerennymi państwami. Niemniej jednak jest to moim zdaniem jedyna możliwa wykładnia pozwalająca na uwzględnienie w pełni braku harmonizacji przepisów dotyczących wykonywania kar w Unii.

B – W przedmiocie pytania drugiego

128. Drugie pytanie dotyczy zakresu ciężącego na organach sądowych państwa wykonującego obowiązku informowania, na podstawie art. 17 decyzji ramowej. Konieczność udzielenia na nie odpowiedzi pojawiłaby się w przypadku, gdyby ów przepis pozwalał bułgarskim organom sądowym na zastosowanie art. 41 ust. 3 NK do okresu pobytu zainteresowanego w zakładzie karnym w Danii.

129. Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) zastanawia się nad tym, czy w sytuacji, gdy bułgarskie organy sądowe rozpoznają tego rodzaju wnioski, mają one obowiązek poinformować swe duńskie odpowiedniki o możliwości zastosowania takiego uregulowania, a jeśli tak, to jaki rodzaj informacji muszą im w tym względzie przedstawić.

130. Biorąc pod uwagę odpowiedź, której proponuję udzielić na pytanie pierwsze, uważam, że nie jest konieczne udzielanie odpowiedzi na pytanie drugie.

C – W przedmiocie pytania trzeciego

131. W razie gdyby Trybunał orzekł, że art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej stoją na przeszkodzie krajowemu przepisowi takiemu jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, sąd odsyłający poprzez pytanie trzecie dąży w istocie do ustalenia, czy prawo Unii sprzeciwia się temu, by sąd ten postanowił zastosować „mimo wszystko” art. 41 ust. 3 NK do okresu pobytu zainteresowanego w zakładzie karnym w Danii.

132. Należy stwierdzić, że prawdą jest, iż rozpatrywane złagodzenie kary nie jest bez znaczenia.

133. Ponieważ duńskie przepisy są bardziej surowe odnośnie do obniżenia kary za pracę w zakładzie karnym, zastosowanie art. 41 ust. 3 NK do czasu pobytu A. Ognjanowa w zakładzie karnym w Danii pozwalałoby mu skorzystać z obniżenia kary nie o jeden rok, osiem miesięcy i 20 dni, lecz o dwa lata, sześć miesięcy i 24 dni, co oznaczałoby dla niego dużo wcześniejsze wyjście na wolność.

134. Niemniej jednak pytanie postawione przez sąd odsyłający opiera się na założeniu, które należy od razu odrzucić. W rezultacie Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) zwraca się w istocie z pytaniem, czy może zastosować normę prawa krajowego uznaną za sprzeczną z prawem Unii, z uwagi na to, że jest ona korzystniejsza dla zainteresowanego.

135. Pytanie to zostało postawione w nieco innej postaci przez sąd odsyłający w ramach wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przedstawionego w sprawie Ognjanow (C-614/14), w sprawie którego postępowanie jest zawisłe przed Trybunałem.

136. W konsekwencji odpowiem na nie w ten sam sposób, jak w mojej opinii w sprawie Ognjanow⁴⁸, dodając jednak kilka uwag.

137. Po pierwsze, zgodnie z art. 280 TFUE „wyroki Trybunału [...] podlegają wykonaniu”. Jak wskazano już w pkt 111 niniejszej opinii, Trybunał, działając na podstawie art. 267 TFUE, nie wydaje opinii doradczej. Z utrwalonego orzecznictwa wynika zatem, że wyrok wydany przez Trybunał w trybie prejudycjalnym wiąże sąd krajowy w zakresie wykładni lub ważności rozpatrywanych aktów instytucji Unii przy rozstrzygnięciu zawisłego przed nim sporu⁴⁹.

138. Po drugie, gdyby Trybunał uznał, że art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu takiemu jak będący przedmiotem postępowania głównego, sąd odsyłający jest zobowiązany, jak przedstawiłem, dokonać wykładni treści art. 41 ust. 3 NK w świetle brzmienia i celu decyzji ramowej, odrzucając w razie potrzeby utrwalone orzecznictwo Wyrchowen kasacionen syd (najwyższego sądu kasacyjnego), z uwagi na ciężący na nim obowiązek wykładni zgodnej.

139. Po trzecie, w każdym razie przypominam sądowi odsyłającemu, że w braku zastosowania art. 41 ust. 3 NK do okresu pobytu zainteresowanego w zakładzie karnym w Danii, zawarta w art. 49 ust. 1 zdanie trzecie karty zasada działania wstecz łagodniejszej ustawy karnej (zasada *lex retro agit in mitius*), nie może znaleźć zastosowania.

140. Wreszcie, po czwarte, złagodzenie kary, na którym koncentruje się sąd odsyłający, odsuwa w cień okoliczność, że przekazanie A. Ognjanowa do Bułgarii ma, samo w sobie, być korzystniejsze dla niego w zakresie, w jakim będzie mógł on odbyć pozostałą część kary w środowisku społecznym, z którego pochodzi, ułatwiając mu w ten sposób resocjalizację.

141. Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, w przypadku, gdyby Trybunał stwierdził, że art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu takiemu jak będący przedmiotem postępowania głównego, sąd odsyłający byłby zobowiązany, zgodnie z ciężącym na nim obowiązkiem wykładni zgodnej, odrzucić przyjętą przez Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny) wykładnię art. 41 ust. 3 NK poprzez niestosowanie tego przepisu do okresu pobytu zainteresowanego w zakładzie karnym w Danii.

142. W następstwie tych rozważań pragnę wyciągnąć pewne wnioski co do ustanowionego w decyzji ramowej podziału kompetencji między organami sądowymi państwa wydającego i państwa wykonującego.

48 — C-614/14, EU:C:2016:111.

49 — Wyrok z dnia 5 października 2010 r., Elcinow, C-173/09, EU:C:2010:581, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo.

D – Podsumowanie ustanowionego w decyzji ramowej podziału kompetencji między organami sądowymi państwa wydającego i państwa wykonującego

1. Prawo regulujące wykonanie kary pozbawienia wolności przed przekazaniem osoby skazanej

143. Jeżeli w sytuacji takiej jak będąca przedmiotem postępowania głównego skazany jest w pierwszej kolejności umieszczony w zakładzie karnym w państwie wydającym, prawem mającym zastosowanie do wykonywania kary jest oczywiście prawo tego państwa. Wszystkie środki związane z wykonywaniem kary na terytorium tego państwa, czy to środki dotyczące wykonania kary, takie jak polecenie przyjęcia do zakładu karnego, czy też dotyczące organizacji kary, takie jak zezwolenie na odbywanie kary poza zakładem karnym, podlegają prawu państwa wydającego.

144. Jak przedstawiłem, również do państwa wydającego należy zbadanie, czy należy zorganizować przekazanie osadzonego do państwa członkowskiego jego pochodzenia lub zamieszkania⁵⁰.

145. Tymczasem przekazanie jest w istocie środkiem wykonania kary, a w szczególności środkiem indywidualizacji zmierzającym do tego, aby zainteresowany miał możliwość odbywania kary pozbawienia wolności możliwie jak najbliżej swego środowiska rodzinnego i środowiska społecznego, z którym powinien się on ponownie zintegrować⁵¹.

146. Tak jak do państwa wydającego należy przeprowadzenie oceny tych elementów, tak do niego należy również zbadanie, czy, zgodnie z jego prawem krajowym i z uwzględnieniem wysiłków podejmowanych przez osadzonego, może on korzystać z innych środków organizacji wykonywania kary, w tym obniżenia kary.

147. Taki podział kompetencji zobowiązuje państwo wydające do rozstrzygnięcia przed przekazaniem osoby skazanej wszystkich zagadnień dotyczących obniżenia kary⁵².

148. Taki jest zresztą, przypomina, cel pkt 2.3 pozycji i) wzoru zaświadczenia znajdującego w załączniku I do decyzji ramowej.

149. W rzeczywistości bowiem przekazanie osoby skazanej nie powinno pozbawiać wszelkiej skuteczności (effet utile) obniżenia kary, do których może ona ewentualnie mieć prawo na podstawie prawa państwa wydającego i orzeczeń wydanych przez właściwy sąd⁵³. Organy sądowe państwa wydającego powinny zatem móc wydać zaświadczenie, w którym określone są nie tylko długość orzeczonej kary i długość kary wykonanej sensu stricto, ale także o ile kara została skrócona tytułem złagodzenia przewidzianego w przepisach krajowych. Powinny one również móc przedstawić wyjaśnienia dotyczące dokonanej oceny wysiłków readaptacyjnych skazanego.

150. Państwo wykonujące nie może zastosować swojego prawa karnego wykonawczego zamiast prawa państwa wydającego, nawet jeżeli prawo to byłoby korzystniejsze dla zainteresowanego, ponieważ nie tylko naruszałoby to art. 17 decyzji ramowej, lecz również stanowiłoby poważne naruszenie suwerenności państwa wydającego, a tym samym zasady wzajemnego uznawania.

50 — Zobacz art. 4 ust. 1 decyzji ramowej.

51 — Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie Szabó przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2006:0627DEC002857803, s. 14.

52 — Biorąc pod uwagę ów podział kompetencji, obniżenia kary nie są dokonywane wobec całego czasu trwania kary pozbawienia wolności, ale kolejno w odniesieniu do każdego z okresów pobytu w zakładzie karnym w państwie wydającym i w państwie wykonującym.

53 — Zobacz w tym względzie w szczególności wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 października 2013 r. w sprawie Del Río Prada przeciwko Hiszpanii, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, § 107.

2. Żądanie udzielenia informacji przed przekazaniem

151. Jeżeli osoba skazana jest przekazywana do państwa wykonującego, całkowicie logicznym jest, że organy sądowe państwa wydającego pragną poznać przepisy dotyczące przedterminowego lub warunkowego zwolnienia, tak jak to zostało przewidziane w art. 17 ust. 3 decyzji ramowej. Raz jeszcze należy zauważyć, że przez popełnioną zbrodnię lub występki został naruszony porządek publiczny właśnie państwa wydającego. Państwo to powinno zatem mieć pewność, że wykonanie kary w państwie wykonującym będzie właściwą odpowiedzią na naruszenie porządku publicznego na jego własnym terytorium. Zatem to państwo wydające dokonuje oceny, czy w świetle nowych przepisów kara, ogólnie rzecz biorąc, zachowa spójność, którą charakteryzowała się w dniu jej orzeczenia. Jeśli obawia się, że przekazanie może prowadzić do przedwczesnego, jego zdaniem, zwolnienia, lub jeżeli uzna, że kara przestaje być proporcjonalna do popełnionego czynu, to może zdecydować o nieprzekazaniu osoby skazanej i wycofać zaświadczenie.

152. Żądanie udzielenia informacji musi zostać złożone przed przekazaniem skazanego, ponieważ po dokonaniu przekazania państwo wydające nie może już narzucić własnej koncepcji środków wykonawczych i nie może wycofać swojego postanowienia o przekazaniu.

3. Prawo regulujące wykonanie kary pozbawienia wolności po przekazaniu osoby skazanej

153. Przekazanie zainteresowanego powoduje bezwzględnie i automatycznie jednoczesne przeniesienie kompetencji w odniesieniu do wykonania kary na państwo wykonujące, a to z tych samych względów jak te, o których mowa powyżej. Po pierwsze, ponieważ wykonanie kary toczy się obecnie na terytorium i pod jurysdykcją tego państwa. Po drugie, ponieważ po przekazaniu jedynie organy sądowe państwa wykonującego będą w stanie zorganizować warunki wykonania kary z uwzględnieniem wysiłków resocjalizacyjnych podejmowanych przez zainteresowanego oraz jego sytuacji materialnej, rodzinnej i społecznej.

154. Oczywiście jest, że po przekazaniu nie można wymagać od państwa wykonującego, aby ubiegało się o zezwolenie państwa wydającego na przyjęcie środka indywidualizacji kary w postaci obniżenia kary lub przedterminowego lub warunkowego zwolnienia. Jak widzieliśmy, zagadnienia dotyczące istnienia, szczegółowych zasad wykonania oraz uzasadnienia zastosowania zwolnienia należą do zakresu należących do państw kompetencji do decydowania o własnej polityce karnej. W takiej sytuacji występowanie o zezwolenie ze strony państwa wydającego naruszałoby suwerenność państwa wykonującego oraz niezależność jego systemu sądowego.

155. Państwo wykonujące powinno zatem wykonywać karę tak, jak gdyby wydały ją jej własne organy sądowe. Z kolei państwo wydające, zgodnie z zasadą wzajemnego zaufania, nie ma innego wyboru, jak respektować skutki zastosowania prawa obowiązującego w państwie wykonującym, nawet jeśli – zgodnie ze sformułowaniami użytymi przez Trybunał w wyroku z dnia 11 lutego 2003 r., Gözutok i Brügge⁵⁴ – zastosowanie własnego prawa krajowego prowadziło do innego rozwiązania⁵⁵.

156. Przyjmując decyzję ramową, państwa członkowskie były w pełni świadome różnic istniejących między ich odnośnymi systemami prawnymi w zakresie wykonywania wyroków w sprawach karnych. Jeśli chodzi, przykładowo, o zasady mające zastosowanie w zakresie przedterminowego lub warunkowego zwolnienia, w niektórych państwach członkowskich osoba skazana zostaje zwolniona po odbyciu dwóch trzecich kary, podczas gdy w innych zwolnienie może mieć miejsce po wykonaniu jednej trzeciej kary. Zatem państwa członkowskie miały pełną świadomość tego, że przekazanie osoby skazanej może mieć w konkretnym przypadku wpływ na długość odbywanej kary pozbawienia

54 — C-187/01 i C-385/01, EU:C:2003:87.

55 — Punkt 33.

wolności, w porównaniu do początkowo orzeczonej kary, a w konsekwencji na dzień zwolnienia skazanego⁵⁶. Z tego zresztą względu, a w szczególności w celu uniknięcia zwolnienia, które państwo wydające mogłoby uznać za „przedterminowe” dla występku lub zbrodni popełnionej na jego terytorium, prawodawca Unii przewidział w art. 17 ust. 3 decyzji ramowej „zastrzeżenie”⁵⁷.

157. Prawdą jest, że w przypadku, gdy państwo wykonujące zastosuje przepisy surowsze, przekazanie osoby skazanej do tego państwa może spowodować de facto, że kara pozbawienia wolności będzie dłuższa niż kara podlegająca wykonaniu w państwie wydającym.

158. Europejski Trybunał Praw Człowieka nie widzi w tym naruszenia prawa do wolności i bezpieczeństwa, ustanowionego w art. 5 EKPC, pod warunkiem że pobyt w zakładzie karnym nie przekroczy długości kary orzeczonej w pierwotnym postępowaniu karnym. Nie wyklucza on jednak, że kara pozbawienia wolności de facto znacznie dłuższa w państwie wykonującym może powodować powstanie odpowiedzialności państwa wydającego na gruncie art. 5 EKPC, a to ze względu na konsekwencje, które można było przewidzieć w momencie podejmowania decyzji o przekazaniu⁵⁸.

VII – Wnioski

159. Z powyższych względów proponuję Trybunałowi, aby na pytania prejudycjalne przedłożone przez Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii, Bułgaria) udzielił następujących odpowiedzi:

- 1) W świetle zasad, na których opiera się decyzja ramowa Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej, mianowicie, po pierwsze, zasady wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, a po drugie, zasady terytorialności prawa karnego i indywidualizacji kary, art. 17 ust. 1 i 2 owej decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie istnieniu przepisu krajowego, takiego jak będący przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, który pozwala organom sądowym państwa członkowskiego, do którego wyrok zostaje przekazany w celu jego uznania i wykonania, przyznać osobie skazanej złagodzenie kary ze względu na pracę wykonywaną przez nią podczas pobytu w zakładzie karnym w państwie członkowskim, w którym wyrok został wydany.

56 — Zobacz analizę IRCP (Instytutu Międzynarodowych Badań nad Polityką Karną) zatytułowaną „Material detention condition, execution of custodial sentences and prisoner transfer in the EU Member States”, 2011. Zobacz również pkt 4.1.8 zielonej książki Komisji, wymienionej w przypisie 36 niniejszej opinii, w której Komisja wskazuje, że „różnice w przepisach prawnych państw członkowskich w zakresie minimalnej długości pobytu w zakładzie karnym [...] spowodowały trudności w stosowaniu, a nawet doprowadziły do przypadków odmowy przekazania, gdyż mogłoby ono pociągnąć za sobą karę mniej surową lub nawet natychmiastowe zwolnienie”. Takie same trudności pojawiały się przy stosowaniu konwencji o przekazywaniu.

57 — Przypominam, że zgodnie z tym przepisem, „[w]łaściwy organ państwa wykonującego powiadamia na żądanie właściwy organ państwa wydającego o obowiązujących przepisach dotyczących przedterminowego lub warunkowego zwolnienia. Państwo wydające może zgodzić się na zastosowanie takich przepisów lub może wycofać zaświadczenie”.

58 — Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie Szabó przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2006:0627DEC002857803, s. 9. W sprawie, w której wydano ten wyrok, zainteresowany mógł rozsądnie oczekiwać, że zostanie zwolniony w Szwecji pod odbyciem dwóch trzecich dziesięcioletniej kary pozbawienia wolności, czyli po upływie sześciu lat i ośmiu miesięcy. Z powodu przekazania go na Węgry mógł ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie dopiero po odbyciu czterech piątych tej kary, to znaczy po ośmiu latach. W sensie prawnym jego kara nie została zatem zwiększona, jednak w rzeczywistości zainteresowany musiał odbyć na Węgrzech karę pozbawienia wolności dłuższą o jeden rok i cztery miesiące od kary, którą musiałby odbyć w Szwecji. Europejski Trybunał Praw Człowieka musiał zatem zbadać, czy przekazanie zainteresowanego na Węgry i wydłużenie de facto czasu trwania jego pobytu w zakładzie karnym mogło stanowić naruszenie art. 5 EKPC. W sprawie tej uznał on, że dodatkowy okres pozbawienia wolności, który zainteresowany musiałby odbyć na Węgrzech, był równy 20% długości kary, której mógłby spodziewać się w Szwecji. Po stwierdzeniu, że różnica jednego roku i czterech miesięcy nie jest znikoma, Trybunał orzekł jednak, że długość pobytu w zakładzie karnym, który zainteresowany odbył, nie wykracza poza długość orzeczonej kary.

- 2) Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) jest zobowiązany – zgodnie z ciężącym na nim obowiązkiem wykładni zgodnej – odrzucić przyjętą przez Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny, Bułgaria) wykładnię art. 41 ust. 3 Nakazatelen Kodeks (bułgarskiego kodeksu karnego) poprzez niestosowanie tego przepisu do okresu pobytu zainteresowanego w zakładzie karnym w Danii.